

vertni zemlji, ali pa na takih krajih, ki so po poslopih ostrih sap zavarovani, ali pa na južnih berdih leže, kakor na raznih vetrov prostih prostorih ali na pustih pašnikih.

Iz omenjenega je dovelj pojasnjeno, da dobro ukoreninjene in krepko zrašene češpljeve drevésca iz košic, če so le po pravem uku sadjoreje izrejene, delj rastejo in rodé, kakor šibki koreninini izrastki, posebno tisti, ki so iz korenin starih drevés pognali in večidel v senci rastejo, od katerih je bilo že zgorej v prvem sestavku govorjenje.

Če bi hotel pa vendar le kdo pri korenininih izrastkih ostati in jih več obraja kakor semenice, mu svetujemo, jih ne koj presajati v drevesna sadišča (vertne šole), ampak ž njimi ravno tako ravnati in jih presajati, kakor smo v drugem sestavku od enoletnih semenic priporočali.

Kdor bo po tem svetu z drevesi ravnal, si jih bo gotovo kmali dovelj čverstih zaredil, s katerimi bo une prostore v drevesnem sadišču nadomestoval, ki so se mu zastran slabih korenin posušile, ker drevesa, če se večkrat presadijo, se tem bolj ukoreninijo.

Končaje moram še omeniti, da sem popisano rejo češpljevih drevesc le po stanu svojega verta, ki je v pešeni in rahli zemlji, in kjer se mi semenice in cepljenke z nakladom kaj dobro obnašajo, popisal. Tam pa, kjer je zemlja bolj ilovnata in težka, se mora ta, da se drevesca preveč ne zamoré, nekoliko s pešeno perstjo pomešati. Tako ni n. pr. gosp. Siebenfreund v Tirnavi na Ogorskem, kakor mi je pred malim časom pisal, kateri se že veliko let s češpljevo rejo ukvarja, pri izrastkih nikakor dobro opravil, ker se mu niso, naj jim je stregel, kakor koli je hotel, nikoli po njegovih željah obnesli.

To, da se reja češpljevih semenic večidel po pripravi zemlji in dostojnih skušnjah ravná, ktera je tudi meni precej učine in praznih potroškov prizadela, mi bo vsak skušen sadjorejec rad poterdil.

Kdor ima tedaj tak in tako obdelan svet, kakor je moj, mu bodo, porok sem mu, tudi češplje, naj so izrastki ali semenice, čversto rastle in rodile, da jih bo vesel.

Po „Wochenbl.“ K.

Obertnijske skušnje.

(Navadni rog se naredi želvini ali šildkrotnemu rogu podoben), če se vzame 2 dela nevgašenega apna in 1 del svinčene gladine (Bleiglätte); oboje se s svečarskim lugom vkup pomeša in s to mešanico rog namaže. Ko se je ta maz na rogu posušila, se s kertačo obriše in rog je potem želvini ali šildkrotnemu rogu popolnoma podoben.

Za domače potrebe kaj.

(Če človeka zobje bolé), se svetuje pomočkov na cente. Po „allg. pharm. Zeit.“ je kaj dobra zmes po apotekarski vagi iz 1 škrupelja kajeputovega olja, pol drahme brinjevega oia, pol drahme olja nagelnovih žbic (Gewürznelkenöhl) in pol unce žvepljenega etra (Schwefeläther.) Te zmesi, ki se v apoteki dobí, se kane toliko kapljic na šopek pavole, da se je dobro napije, in potem se dene na gujili zob.

Černe bukve.

Odprite „Novice“ spet černe bukve in zapišite va-nje sledečo prigodbo: V. P. na Notrajskem je unidan neki kmet iz neumne vraže, da je pasja mast za sto reči dobra, nabasal tri mlade psičke od matere, vzel velik lonec in se podal v gojzd — ne da bi jim dal iz lonca kaj jesti (za tega voljo bi mu ne bilo treba v gojzd hoditi), ampak zato, da je okoli lonca ogenj napravil in ubogo živo žival v lonec vtaknil, da bi tako počasi iz nje mast iz-

everl! Resnice tega se je prepričala sama gosposka, kateri je bil lonec z ocvertimi psički izročen.

Ne bomo na dalje pretresovali, h kako groznemu terpinčenju uboge živali peljejo neumne vraže človeka; — saj to vsak sam previdi, kteremu ni serce popolnoma oterpnilo; le to bi radi, da bi tak trinog se enkrat sam vsedel na žerjavico in si tudi skusil mast iz mastnika creti, da bi zvedil, kako to dobro dé. Pasja véra! da to svojo mast bi še veliko dražje spečal vražnim ljudém, ker človeška mast — pravijo — ima še veliko večjo moč v sebi kakor pasja!

Jezikoslovne in zgodovinske drobtinice.

Spisal P. Hicinger.

4. Ptujščine ne po sili deržati v slovenščini.

Razun besed, ki se ptujcom hočejo vzeti kot slovenska vlast, so tudi besede, ki jih ptujci nazaj tirjajo kot svojo vlast.

Taka je z besedo tvegati se. Gorenci jo že dolgo rabijo v govorjenji, in zdaj se vriva še v pisanje s tem, da je slovenska. Je li to res? blezo da je staronemška „sich entgegen“; čisto slovenska je se zderžati, se znebiti; tedaj se tudi ne piše netvegama, ampak ne-utegama, to je, naglo, da se ne utegne ravno.

Enaka je z besedo limbar. Ta se je posnela od Limbarske gore, ki se po nemško zove Lilienberg. Je li to razlaganje temeljito? Lilienberg se je po nemško klical grad, ki je stal na posebnem griču pod Limbarsko goro, in se v oglejskih listinah že bere l. 1202. Slovensko ime Lemberg ali Limberk je posneto po nemško, kakor je že Valvazor spoznal (XI. 6, str. 341), in po njem se je tudi kerstila bližnja gora s cerkvijo sv. Valentina, ki se tedaj imenuje Limbarska ali tudi Limberska gora. Za imenovano blago cvetlico imajo drugi Slovani ime lilija, tudi krin, Iliri pa liljan; tudi Slovencom ne ostaja družega kot lilija ali tudi lelja, lelja, če se beseda vzame po g. Terstenjakovem dokazu.

Kako pa je z besedami žlahta, žlahten ali žlahen? Med slovenskim ljudstvom se sploh močno rabijo, vendar ne edino; zdaj se hočejo prodajati za izvirno slovensko, in povsod vpeljati tudi v pisanji. Ima vse to zadosti temeljitega vzroka? Beseda žlahta le preočitno opominja na staronemško Schlacht, zdaj Geschlecht, kar je toliko, kot slovensko pleme ali rod; nemška beseda pa se sploh izpeljuje iz korenike schlagen, kar pomenja dvoje: biti, tolči, tepsti in razhajati se, razdeljevati se (na pr. „aus der Art schlagen“, „jemanden gut schlagen.“) Se li enaka ali podobna korenika nahaja v slovenskem? Pomen tepenja bi se našel v podobni besedi, ako se nemški Schlag, žlak primeri s slovenskim zlo, zleg; pa kjer je žlahta, ondi se ne meni tepenje, ampak enako pleme ali enak rod, nasprot drugačnemu plemenu ali rodu. Paziti se mora tedaj na drugi pomen, na pomen razhajanja, razdelitve; in tu se nahaja v slovenščini beseda klati, ki obsega pomen razdeljenja in tolčenja, pobijanja (spalten, schlachten.) Ta je z nemškim schlagen toliko v bližnjici, kolikor se tihnica *k* po sorodnih jezikih spreha v *s* in *š*, in kolikor je tihnica *g* le mečje poje-manje prvega korenicega glasú *k*; izvirna korenika oboje besede pa se nahaja v sanskritskem *kr*, ki pomenja mnogo: kriviti se, karati ali tepsti, in tudi deliti (podaljšana korenika je sanskritsko *krt*, slovensko *krat*). S slovensko koreniko klati pa se prihaja še dalje, namreč na koreniko plati, ki se razodeva v besedah pol, plat, spol. Tihnica *k* se namreč večkrat tudi spreha v tihnico *p*; v sanskritskem se ima sèm gredoče prthu, plat, stran, v latinskem pa pars, part, dél, kjer je ohranjen še prvotni *r*. Kam se po takem pride na zadnje? Menim, da na besedo